

KINNITATUD
Tähtvere Vallavolikogu
otsusega nr 1–2/ 10, 23.05.2014

TÄHTVERE VALLA JÄÄTMEKAVA 2014–2019

Tellijä: Tähtvere Vallavalitsus
Koostaja: MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1 TÄHTVERE VALLA ÜLDISELOOMUSTUS.....	4
1.1 Asukoht.....	4
1.2 Rahvastik	4
1.3 Elamumajandus	4
1.4 Looduskeskkond	5
1.5 Ettevõtlus.....	5
2 JÄÄTMEMAJANDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED	6
2.1 Euroopa Liidu õigusaktid	6
2.2 Eesti õigusaktid	6
2.3 Strateegilised dokumendid	6
2.4 Riigi tasand.....	7
2.5 Omavalitsuse tasand	9
2.6 Ettevõtte tasand	10
2.7 Kodumajapidamine.....	10
3 JÄÄTMEHOOLDUSE OLULISEMAD MUUDATUSED 2009–2013.....	10
4 TÄHTVERE VALLA JÄÄTMEKÄITLUSE ÜLEVAADE	12
4.1 Korraldatud jäätmevedu	12
4.2 Jäätmevaldajate register.....	13
4.3 Jäätmete kogumine ja sortimine	13
4.4 Jäätmekäitluskohad.....	15
4.5 Tähtvere vallas hinnanguliselt tekkivad jäätmed.....	16
4.6 Segaalmejäätmete kogused.....	17
4.6.1 Segaalmejäätmete koostis	17
4.6.2 Segaalmejäätmete hulgas olevad pakendijäätmete kogused.....	19
4.7 Pakendijäätmed.....	19
4.8 Biolagunevad jäätmed	21
4.9 Ohtlikud jäätmed	22
4.10 Suurjäätmed	24
4.11 Ehitus- ja lammutusjäätmed	24
4.12 Probleemtoodete jäätmed	25
4.13 Keskkonnateadlikkuse tõstmine	27
4.14 Järelevalve	27
4.15 Jäätmehoolduse arendamise rahastamine	28
5 JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE.....	28
6 JÄÄTMEHOOLDUSE PROBLEEMID	29
7 JÄÄTMEHOOLDUSALASED EESMÄRGID	30
8 EESMÄRKIDE REALISEERIMINE	31
8.1 Jäätmehoolduseeskiri.....	31
8.2 Tähtvere valla ülesanded	32
8.3 MTÜ Kesk–Eesti Jäätmehoolduskeskus ülesanded	32
<i>LISA 1 Tegevuskava eesmärkide realiseerimiseks</i>	<i>34</i>

SISSEJUHATUS

Tähtvere valla jäätmekava aastateks 2014–2019 (edaspidi *jäätmekava*) koostamisel on lähtunud jäätmeseaduse § 42 ja § 43 lõikest 3. Nimetatud sätete kohaselt võetakse kohaliku omavalitsusüksuse jäätmekava koostamisel arvesse riigi jäätmekavas sätestatud ning jäätmekava on osa kohaliku omavalitsusüksuse arengukavast, mis käsitleb valla jäätmehoolduse arendamist.

Käesoleva jäätmekava põhieesmärgiks on jäätmehoolduse arendamine, kavandamine ja korraldamine omavalitsuse tasandil järgides seejuures säästva tootmise ja tarbimise põhimõtteid.

Tähtvere valla jäätmekava sisaldab järgmisi teemasid:

- 1) jäätmehoolduse olemasoleva olukorra kirjeldust;
- 2) jäätmehoolduse arengu ülevaadet 2009–2013, jäätmehoolduse käsitus ja jäätmetekke prognoosi;
- 3) korraldatud jäätmevedu;
- 4) jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale;
- 5) jäätmehoolduse probleeme;
- 6) jäätmehoolduse eesmärgid ja tegevusi;
- 7) jäätmehoolduse planeeritavat rahastamist.

Tähtvere valla jäätmehooldusalasteks eesmärkideks on korraldatud olmejäätmeveoga haaratud jäätmetekitajate arvu suurendamine, taaskasutatavate jäätmete liigitikogumine ja sorteerimine jäätmete tekkekohal, sh pakendijäätmete kogumissüsteemi väljaarendamine, ning piirkonna jäätmetekitajate jäätmehooldusalase keskkonnateadlikkuse tõstmine, läbi põhjaliku teavituse- ja koolitustöö.

1 TÄHTVERE VALLA ÜLDISELOOMUSTUS

1.1 Asukoht

Tähtvere vald asub Tartu maakonnas. Ta paikneb Tartu linnast läänes piirnedes põhjas ja kirdes Suur-Emajõega, loodes Laeva vallaga, läänes Puhja vallaga, lõunas Nõo vallaga, kagus Ülenurme vallaga ja idas Tartu linnaga.

Valla territoorium on ligikaudu 114 km², mis on 3,8% maakonna pindalast. Metsamaa moodustab valla pindalast 32,37% (3690 ha), haritav maa 44% (4510 ha), looduslik rohumaa 5,4% (610 ha), jõeluht, veealad, rabad 18,6% (ligikaudu 1480 ha).

Valda läbivad Tallinn–Tartu, Tartu–Viljandi ja Tartu–Ilmatsalu maantee ning Tallinn–Tartu raudtee. Teid on kokku 156,8 km, millest riigiteid on 74 km, kohalikke teid 59,7 km ja metskonna teid 23,1 km. Raudteed on 4,8 km.

1.2 Rahvastik

Seisuga 01. jaanuar 2014 elab Tähtvere valla haldusterritooriumil 2600 inimest, Tähtvere valla haldusterritooriumi suurus on ligikaudu 114 km². Sellest lähtuvalt on valla asustustihedus 25 el/km². Rahvastiku jaotus protsentides on mehi 49% ja naisi 51%.

1.3 Elamumajandus

Tabel 1. Tähtvere valla majapidamiste loend 2013. aastal

Asula nimetus	Eramute arv	Korterelamute arv	Korterite arv
Haage küla	38	6	114
Ilmatsalu alevik	5	13	157
Ilmatsalu küla	15	2	14
Kandiküla küla	45	0	0
Kardla küla	32	1	7
Märja alevik	33	12	279
Pihva küla	28	1	4
Rahinge küla	69	10	82
Rõhu küla	42	7	43
Tähtvere küla	50	9	35
Tüki küla	84	1	8
Vorbuse küla	55	6	48
KOKKU	496	68	791

1.4 Looduskeskkond

Tähtvere vald asub Kagu–Eesti lavamaal, maastik on valdavalt tasane, kohati lainjas. Mullad on rasked ja savised, kuid valdavalt viljakad. Suures osas on põllumaad kuivendatud. Peamiseks vooluveekoguks on valla põhjapiiriks olev Suur–Emajõgi, olulisemateks on veekogudeks on ka Ilmatsalu jõgi ja Rahinge oja. Maaparandustööde käigus on rajatud Haage, Rahinge, Tüki ja Ilmatsalu paisjärved, Ilmatsalu paisjärvega külgnevad Ilmatsalu kalatiigid.

Eesti Looduse Infosüsteemi andmetel paiknevad Tähtvere vallas järgmised kaitsealad: **Kärevere looduskaitseala**: loodusliku linnustiku kaitse eesmärgil rajatud. Peamised kaitstavad linnuliigid on: musträhn, hallpea-rähn, rukkiräak, herilaseviu, värbkakk, händkakk, väike-kärbsenäpp, täpikhuik. Lisaks linnustikule on Kärevere looduskaitseala eesmärgiks elupaigatüüpide – jõgede ja ojade, lamminiitude, rohunditerikaste kuusikute, vanade loodusmetsade ning soostuvate ja soolehtmetsade kaitse.

Kärevere looduskaitseala piiridega ühildub ka Natura 2000 Kärevere linnuhoiuala piir. **Keeri–Karijärve looduskaitseala** asub Konguta, Nõo, Puhja ja Tähtvere valla territooriumil. Kaitseala asutati 2006. aasta veebruaris ja see on osa Natura 2000 võrgustiku loodusaladest. Kaitseala on jaotatud kolmeks sihtkaitse- ja üheks piiranguvööndiks. Suur osa kaitstavast territooriumist on lamminiidud, mis kujundavad piirkonna veerežiimi ja pakuvad lindudele elamis- ja toitumispaiku. Lindudest elutseb sealsetel aladel üliharuldane suur-konnakotkas, kaitsealustest liikidest elab ka merikotkas, kalakotkas ja väike-konnakotkas – kõik kuuluvad I kaitsekategooriasse. II kategooriasse kuuluvad valgeselg-kirjurähn ja kolmvarvas-rähn, III kategooriasse hallpea-rähn, musträhn, herilaseviu, händkakk, roo-loorkull, soo-loorkull, händkakk, väike-kärbsenäpp, laanepüü, mustviires, sookurg, täpikhuik, jõgitiir ja nõmmelõoke. Kaitsealal on ka pärisaru- ja puisniite, kus kasvab mitut liiki käpalisi. Vanadest loodusmetsadest võib leida ka III kaitsekategooria liike – harilikku ungrukolda ja karukolda. **Ilmatsalu park**: väga hästi hooldatud. Suhteliselt liigirikas vabakujuline park (64 liiki) dendroloogiliselt huvitavate põlispuude ja liikidega.

1.5 Ettevõtlus

Vallas tegutsevad mitmesugused ettevõtted. Domineerib peamiselt eraettevõtlus. Peamised tegevusvaldkonnad on põllumajandussaaduste ja ehitusmaterjalide tootmine, metsandus, kaubandus, toiduainete tootmine, teenindus ning väiksemal määral nõustamine, turism ja toitlustamine. Töötajate arvu poolest tuleb suuremaks pidada suurte traditsioonidega põllumajandussektorit (AS Tartu Agro, Haage Agro OÜ jt tootjad), kus tegutsevad edukalt nii suurtootjad kui talud. Tootmist iseloomustab tootmisüksuste suurenemine ja kaasajastumine. Nii on valminud Haage Agro OÜ-l kaasaegse tehnoloogiaga farmihoone ja uue väljanägemisega laohooned, uue väljanägemise ja tehnoloogilise sisseseade on saanud AS Tartu Agro sealaudad Ilmatsalus ja Rahinge farmihoone. Tööstuse arendamisel vallas on valminud uus kaasaegse sisseseadega puidutöötlemistsehh AS-l Ilmre, tegevust laiendavad Tiksoja Puidugrupp AS ja AS Lasita Maja.

2 JÄÄTMEMAJANDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1 Euroopa Liidu õigusaktid

Seni on Euroopa Liidu ja ka liikmesriikide jäätmealased õigusaktid põhinenud kahel raamdirektiivil:

- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/12/EÜ jäätmete kohta;
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta.

Samas on jõustunud uus raamdirektiiv – Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ, 19. november 2008. Direktiivi eesmärk on edendada jäätmete korduskasutust ja jäätmete ringlussevõttu, et vähendada prügilates jäätmeid ja neist tekkivaid kasvuhoonegaase.

Pakendi ja pakendisüsteemi õigusaktide aluseks on Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 94/62/EÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta. Direktiivi on hiljem täiendatud (2004/12EÜ ja 2005/20EÜ).

2.2 Eesti õigusaktid

Võttes arvesse käesoleva jäätmekava ulatust, siis alamastme õigusaktid põhinevad järgmistel seadustel:

Peamiseks õigusaktiks, mis reguleerib Eesti Vabariigis jäätmetega seonduvat, on jäätmeseadus. Jäätmeseaduses on püstitatud üleriigilised senise jäätmekäitluspraktika piirangud ja jäätmehoolduse arendamise eesmärgid.

Pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteem peab olema kohaliku omavalitsuse tasandil korraldatud selliselt, et saavutatakse pakendiseaduses toodud pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse eesmärgid ja kehtestatud sihtarvud ning jäätmeseaduses sätestatud jäätmekäitluse üldised eesmärgid. Pakendiseadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele esitatavad üldnõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest.

Pakendiaktsiisi seadusega maksustatakse pakendiaktsiisiga Eestis turule lastud kauba pakend, teisest Euroopa Liidu liikmesriigist soetatud ja imporditud pakend.

2.3 Strateegilised dokumendid

Keskkonnastrateegia aastani 2030 on keskkonnavaldkonna arengustrateegia, mis juhindub Eesti säästva arengu riikliku strateegia „Säästev Eesti 21“ põhimõtetest ja on katusstrateegiaks kõikidele keskkonna valdkonna ala-valdkondlikele arengukavadele, mis peavad koostamisel või täiendamisel juhinduma keskkonnastrateegias toodud põhimõtetest. Keskkonna valdkond hõlmab nii sisult, ulatuselt kui ka spetsiifikalt väga erinevaid

alavaldkondi, seetõttu on nende sihipärase arengu kavandamiseks vastavate alavaldkondade koostamine vajalik ja põhjendatud ka keskkonnastrateegia kui üldisema raamdokumendi olemasolul.

„Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030“ eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Keskkonnastrateegia põhimõtted: säästev areng, keskkonnakahjustuste ennetamine ja vältimine, jäätmehoolduse integreerimine teiste eluvaldkondade ja loodusvarade kasutamisega.

Jäätmekäitlusmeetmed võib reastada sellisesse pingeritta:

- jäätmetekke vältimine;
- tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- jäätmete taaskasutamise laiendamine;
- jäätmetest tuleneva keskkonna saastamise vähendamine;
- jäätmete keskkonnaohutu ladestamine.

Keskkonnastrateegias püstitatud eesmärkide rakendatavad meetmed ja tegevuste prioriteetid on toodud Eesti Keskkonnategevuskavas.

2.4 Riigi tasand

Eesti jäätmehooldust tervikuna reguleerib jäätmeseadus, mis võeti Riigikogus vastu 28. jaanuaril 2004 ja jõustus 1. mail 2004.

Aastatel 2003–2006 oli erilise tähelepanu all meetmete rakendamine uute jäätmealaste õigusaktide elluviimiseks, sh jäätmete taaskasutamise edendamine ja uute, keskkonnanõuetele vastavate jäätmekäitluskohtade rajamine. Samuti tootja vastutuse rakendamine teatud jäätmevoogudele nagu pakendid ja pakendijäätmed, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed, romusõidukid ja vanarehvid.

Välja on töötatud uusi jäätmealaseid õigusakte ning arendatud jäätmekäitluskohtade võrgustik.

Riigi jäätmekava 2014–2020 eesmärkide püstitamisel on lähtutud EL ja Eesti keskkonnapoliitikast, sh õigusaktide nõuetest ja heast keskkonnatavast. Laiendatud on eesmärgi elluviimiseks kavandatud meetmeid ja tegevusi. Üldised EL jäätmepoliitika eesmärgid ja printsiibid on:

- muuta liidu majandus ressursitõhusaks, keskkonnasäästlikuks ja konkurentsivõimeliseks vähese CO₂-heitega majanduseks;

- esmatähtsad tooted on ökodisainitud eesmärgiga optimeerida ressurside ja materjali tõhusat kasutust ning selle käigus on muu hulgas käsitletud ringlussevõtu võimalust, ringlussevõetavat sisu ja vastupidavust;
- jäätmete muutmine ressursiks, kusjuures aluseks tuleb võtta jäätmehierarhia range kohaldamine ja hõlmata jäätmete eri liike;
- jäätmeid käideldakse turvaliselt ressursina, jäätmete isiku kohta on vähenenud absoluutarvudes, jäätmete energiakasutust on piiratud nii, et see on lubatud ainult ringlusse mitte võetavate materjalide puhul.

Jäätmekavas aastateks 2014–2020 lähtutakse eeltoodud eesmärgist ja keskkonnastrateegias vajalikuks loetud meetmetest, milleks on:

- jäätmekäitluse korraldamise pikaajaline kavandamine;
- seire- ja järelevalvesüsteemi arendamine kontrolli tõhustamiseks jäätmevoogude ja jäätmehoolduse üle;
- soodustuste, toetuste ja regulatsioonide süsteemi rakendamine jäätmetekke vähendamiseks ning jäätmete käitlemise arendamiseks (sh ladestusest tulenevate keskkonnamõjude vähendamiseks ja riskide vältimiseks);
- ühiskonna keskkonnateadlikkuse tõstmiseks jäätmehooldust puudutavate kampaaniate ning teavitustöö läbiviimine riigi ja kohaliku omavalitsuse tasandil.

Tervikliku üleriigilise jäätmekäitlussüsteemi saavutamiseks aastaks 2020 peavad kohalikud omavalitsused senisest enam arendama omavahelist koostööd jäätmehooldust korraldavate dokumentide koostamisel ja jäätmete liigitikogumise arendamisel.

Pakendiseaduse eesmärkide saavutamiseks rakendati uute majandusmeetmetena 1. maist 2005 pakendite tagasivõtmise kohustus ning kehtestati tagatisraha karastusjoogi, õlle ja vähese etanoolisisaldusega alkohoolse joogi klaas-, plast- ja metallpakenditele.

1. juulist 2005 hakkas kehtima pakendiaktsiis lisaks alkoholi- ja karastusjoogi pakenditele ka muudele müügipakenditele kui neid seaduses ettenähtud koguses ei taaskasutata.

Tootjavastutuse põhimõte on rakendunud lisaks pakendijäätmetele ka vanarehvide ja elektroonikaromu osas.

Jäätmeseaduse alusel on kehtestatud keskkonnaministri 29. aprilli 2004 määrus nr 38 „Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded“, mille kohaselt:

- prügila peab vastama kehtestatud nõuetele 2009. aasta 16. juuliks või olema samaks ajaks jäätmete ladestamiseks suletud;
- prügila, mis suletakse jäätmete ladestamiseks 2009. aasta 16. juuliks, peab olema vastavalt nõuetele korrastatud hiljemalt 2015. aasta 31. detsembriks.

Prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulgas ei tohi biolagunevaid jäätmeid olla:

- üle 45 massiprotsendi alates 16. juulist 2010. a;
- üle 30 massiprotsendi alates 16. juulist 2013. a;
- üle 20 massiprotsendi alates 16. juulist 2020. a.

Vastavalt pakendiseadusele peavad ettevõtjad alates 2009. aasta 1. jaanuarist pakendijäätmeid taaskasutama vähemalt järgmistest mahtudes:

- 1) pakendijäätmete kogumassist vähemalt 60% kalendriaastas;
- 2) pakendijäätmete kogumassist ringlussevõetuna vähemalt 55% ja mitte rohkem kui 80% kalendriaastas.

Ettevõtjad võivad volitada Taaskasutusorganisatsioone oma pakendiseaduse kohustuste täitmiseks.

Jäätmeseaduse § 132 lg 3 alusel kehtib alates 1. jaanuarist 2008 sortimata olmejäätmete vastuvõtu ja ladestamise keeld kõikidele prügilatele ning kehtib nõue korraldada olmejäätmete sortimise ja liigiti kogumise võimalused tekkekohas.

2.5 Omavalitsuse tasand

Kohalikul tasandil jäätmehoolduse planeerimisel on tähtis määratleda täpselt kohalikele omavalitsusele erinevate jäätmehooldusalaste õigusaktidega antud õigused ning pandud kohustused. Omavalitsuste vahelise koostöö aluseks on ühised eesmärgid ja tegevuskava ning identsed kohalikul tasandil jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid.

Üle Eesti ühtselt toimiva jäätmehoolduse ning käitlussüsteemi toimimise eelduseks on kõigi omavalitsuste omavaheline koostöö koostööstruktuuride kaudu. Kohalike omavalitsuste vahelise koostöö eelisteks on majanduslik kasulikkus, sest see võimaldab õigesti dimensioneerida ja paigaldada jäätmekäitlusrajatised (keskkonnajaam, jäätmejaam jms), mille tulemusena on halduskulud madalamad, ühistes veopiirkondades on teenuse hind ühtlane, ühiselt korraldatud taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteem on tõhusam.

2013. aastal liitus Tähtvere vald MTÜ-ga Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus (edaspidi KEJHK). KEJHK on loodud omavalitsuste jäätmehooldusalase koostöö edendamiseks, jäätmeseadusega omavalitsustele pandud ülesannete täitmiseks ning ühiselt jäätmehoolduse arendamiseks. Ühing on asutatud 2003. aastal koostöös teiste omavalitsustega Järvamaalt, Raplamaalt, Jõgevamaalt, Viljandimaalt ning Pärnumaalt.

Seoses jäätmeseaduse ja muude õigusaktide muutmise ja kehtestamisega on möödunud perioodil koostatud uued jäätmekäitlust puudutavad dokumendid. Nii kehtestati Tähtvere Vallavolikogu 19.02.2010 määrusega nr 1 *Tähtvere valla jäätmehoolduseeskiri*, mis käsitleb:

- vallas tekkivate olmejäätmete käitlemise korraldust ja korraldatud jäätmevedu;
- biolagunevate jäätmete kogumisviise;
- ohtlike jäätmete kogumisviise;
- elektroonikajäätmete kogumisviise;

- pakendi ja pakendijäätmete kogumisviise;
- tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutaja jäätmete käitlemise korda.

Korraldatud jäätmeveole mindi üle 2010. aastal. Volikogu kehtestas määrusega korraldatud jäätmeveo reeglid. Tavaliselt korraldatakse olmejäätmete kogumist ja vedu, kuid reguleerida võib ka muude jäätmete käitlemist. Tähtvere Vallavolikogu 19.02.2010 määrusega nr 2 kehtestati *Tähtvere vallas korraldatud jäätmeveo rakendamise kord*.

Korraldatud jäätmeveole üleminek tingis ka jäätmevaldajate registri asutamise ja selle pidamise. Tähtvere Vallavolikogu 19.02.2010 määrusega nr 1–3/3 asutati Tähtvere valla jäätmevaldajate register ja kehtestati *Tähtvere valla jäätmevaldajate registri pidamise põhimäärus*, millega on määratud registri omanik, ülesehitus, pidamise kord, registrisse esitatavad andmed, nende esitamine ja väljastamine.

2.6 Ettevõtte tasand

Ettevõtte tasandil reguleerivad jäätmekäitlust jäätmeluba, jäätmekäitleja registreerimistõend ja ohtlike jäätmete käitluslitsents. Keskkonnakompleksloa puhul ei ole vaja eraldi jäätmeluba, sest kompleksloaga sätestatakse nõuded ka jäätmete käitlemisele.

Kohaliku omavalitsuse üksus võib nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt isikult, asutuselt ja tootjate ühenduselt jäätmeseaduse § 39 lg 3 vastava jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks.

2.7 Kodumajapidamine

Kodumajapidamise tasandil on olulised järgmised tegevused: liitumine korraldatud jäätmeveoga, olmejäätmete sortimine tekkekoahas, pakendi ja pakendijäätmete eraldi kogumine, ohtlike jäätmete eraldamine ja nende viimine kogumispunkti jm.

Kodumajapidamises tekkinud jäätmete käitlemisel on vaja juhendada valla jäätmehoolduseeskirjast, mis järgib riigi jäätmepoliitika eesmärke, õigusaktide nõudeid, valla jäätmekava ning kohaliku omavalitsuse või nende ühenduste jäätmealast infrastruktuuri.

3 JÄÄTMEHOOLDUSE OLULISEMAD MUUDATUSED 2009–2013

2008. aastal kehtestatud jäätmekava määratles järgneva viieks aastaks jäätmekäitluse arengusuunad ja eesmärgid. Peamine eesmärk oli, et elanike ja ettevõtjate toodetud jäätmete hulk väheneks ning elanike ja ettevõtjate teadlikkus jäätmete kogumise võimalustest ja kohustustest suureneks.

Tähtvere valla jäätmehoolduse olulisemad eesmärgid 2009–2013 on olnud:

1. korraldatud jäätmeveo korraldamine;
2. pakendijäätmete eraldi kogumine;
3. vanapaberi ja papi eraldi kogumine;
4. biolagunevate jäätmete eraldi kogumine ja käitlemine;
5. reoveesette käitlemine;
6. ohtlike jäätmete käitlemine;
7. ehitus- ja lammutusprahi käitluse korraldamine;
8. suurjäätmete käitlemine;
9. jäätmekäitlusinfo jagamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine;
10. maakondliku jäätmekäitluskeskuse rajamine ja hooldus;
11. jäätmekäitluse kavandamine ja järelevalve korraldamine.

Enamus püstitatud eesmärkidest on saavutatud. Pärast korraldatud jäätmeveo algust 2010. aastal liitus jäätmeveoga palju uusi jäätmetekkekohti, kus varasemalt vedu puudus. Korraldatud jäätmevedu tõi Tähtvere valla jäätmekäitlusse uue tehnoloogia koos uute jäätmemahutitega. Senise levinud 0,75 m³ mahuti asemel tulid kasutusele mahutid mahtuvusega 0,08–4,5 m³, võimaldamaks jäätmevaldajatele jäätmetekkest tulenevalt paindlikumat valikut mahutite suuruse ja tühjendussageduse vahel. Regulaarne segaolmejäätmete konteinerite tühjendus on vähendanud konteinerite ületäitumist.

Korraldatud jäätmeveoga kehtestati valla kõigile jäätmevaldajatele sõltuvalt kasutatavast mahutist ühtne mahuti tühjendamise teenustasu. Võrreldes varasema jäätmeveoteenuse osutamisega, kus hind sõltus ainult vedaja antud hetke hinnakalkulatsioonist, on ühepoolne hinna muutmine korraldatud jäätmeveo rakendumisel jäätmevedu teostaval ettevõttel keelatud.

Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud lisaks segaolmejäätmetele ka suurjäätmete ning vanapaberi ja papi kogumine kortermajadega piirkondades, mujal on see soovituslik. Koostöös taaskasutusorganisatsioonidega on edendatud jäätmete liigiti kogumist. Suurendatud on pakendikonteinerite hulka.

Ohtlike jäätmete kogumiseks on toimunud kevadeti ohtlike jäätmete ja elektroonikaromude kogumisring, mis on hõlmanud kogu valla territooriumit. Ohtlike jäätmeid võetakse vastu Ilmatsalu ohtlike jäätmete kogumiskonteineris ning Tartu linna kahes jäätmejaamas, kus võetakse vastu ka muid liigiti kogutavaid jäätmeid nagu suurjäätmed, pakend, vanapaber, elektroonika, vanarehvid. Ehitusjäätmete vastuvõtmine toimub tasu eest Tartu linna jäätmejaamades.

Biolagunevad aia- ja haljastujäätmed kompostitakse oma kinnistul kui kinnistu suurus seda lubab. Biolagunevaid jäätmeid on võimalik tasu eest üle anda Tartu linna jäätmejaamades. Lisaks on Ilmatsalu biogaasijaam valmis vastu võtma sorteeritud biomassi (taimset päritolu toidujäätmed, rohtsed haljastujäätmed) valla elanikelt.

Elanike keskkonnateadlikkust tõstetakse ja jäätmekäitlusalast infot jagatakse valla kuukirja ja veebilehe kaudu.

Maakondlikku jäätmekäitluskeskust Vorbuse ja Kardla küla piirile ei rajatud, põhjuseks heitlik majanduskliima ja uued suunad jäätmepoliitikas.

Jäätmekäitluse kavandamisel jäätmekäitluse korralduse tõhustamiseks liituti MTÜ-ga Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus. Ühistegevus on odavam ja efektiivsem, eriti piirkondade puhul, kus asustustihedus on väga kõrge ja seetõttu on kulukas korraldada üksi jäätmekäitlust ning selleks vajaliku infrastruktuuri arendamist.

4 TÄHTVERE VALLA JÄÄTMEKÄITLUSE ÜLEVAADE

4.1 Korraldatud jäätmevedu

Korraldatud jäätmeveoga on Tähtvere vallas hõlmatud segaolmejäätmete, suurjäätmete ning vanapaberi ja papi kogumine ja vedu. Tähtvere valla haldusterritooriumil asub üks jäätmeveopiirkond.

Jäätmeseaduse § 67 alusel tähendab korraldatud olmejäätmevedu jäätmevedaja valimine läbi teenuste kontsessiooni lähtuvalt riigihangete seaduses sätestatust.

Korraldatud olmejäätmete kogumise ja veo all mõeldakse olmejäätmeveoga haaratud jäätmeliikide laadimist, eelkõige prügi ehk segaolmejäätmete ning nende sortimisjääkide kogumist ja vedu jäätmetekitaja kogutud jäätmemahutitest (-konteineritest) jäätmete transpordiks mõeldud spetsiaalsele prügiautole ning jäätmete vedamist ja edasist suunamist taaskasutusse või kõrvaldamisele.

Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka teisi olmejäätmete liike või muid jäätmeid, kui see on vajalik käesoleva seaduse nõuete täitmiseks või seda tingib oluline avalik huvi.

Tähtvere vallas on peamiseks korraldatud jäätmeveo eesmärgiks kõikide jäätmevaldajate liitmine jäätmekogumissüsteemiga. Sellest tulenevalt on jäätmeveo planeerimisel tähelepanu pööratud kahele aspektile:

- 1) kõigil jäätmetekitajatel peavad olema võimalused anda oma jäätmed üle kogumissüsteemi;
- 2) jäätmete kogumise maksumus peab olema kõigile jäätmetekitajatele võrdne ning sõltuma tekkinud jäätmete kogusest.

Korraldatud olmejäätmevedu Tähtvere vallas korraldatakse järgmiste põhimõtete alusel:

- 1) korraldatud jäätmeveo teenust korraldab jäätmevaldajatele Tähtvere vald koos koostööpartneritega või annab võimalusel volitused selleks sobivale isikule (volitatud isik hakkab korraldama jäätmevaldajate liitumist korraldatud olmejäätmeveoga);
- 2) jäätmevaldajatelt jäätmete kogumisega ja jäätmete prügilasse vedamisega tegeleb läbi teenuste kontsessiooni välja valitud jäätmekäitlusettevõtte;
- 3) jäätmevaldaja tasub jäätmekäitlusettevõttele või selleks volitatud isikule jäätmete kogumise ja vedamise eest vastavalt kogutud ja prügilasse üleantud jäätmekoguste.

Korraldatud jäätmeveo eesmärgiks on liita jäätmeveoga kõik jäätmevaldajad ja jäätmetekitajad, tagada kõikidele jäätmevaldajatele kvaliteetne ning ühtsetel põhimõtetel välja töötatud ja võrdse hinnaga korraldatud olmejäätmete kogumise ja veo teenus.

Korraldatud jäätmeveo eelis on jäätmete optimeeritud ning logistiliselt otstarbekas vedu ning kõikide jäätmetekkekohtade haaramine jäätmeveo süsteemi.

Korraldatud jäätmeveo positiivsed aspektid:

- aitab vältida illegaalsel prügistamist;
- jäätmetekitaja maksab oma jäätmete käitlemise eest ja tunnetab seeläbi omavastutust;
- jäätmete kogumine toimub logistiliselt otstarbekamalt;
- parem kontroll jäätmete tekke ja käitlemise üle;
- hõlbustab jäätmete liigitikogumist.

4.2 Jäätmevaldajate register

Jäätmeseaduse alusel peab kohaliku omavalitsuse organ asutama oma määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestama registri pidamise korra. Jäätmevaldajate registri pidamise eesmärgiks on saada ülevaade kõikidest piirkonna jäätmevaldajatest, nendega seotud jäätmetekkekohtadest ja -mahtudest ning tagada ülevaade jäätmete veost.

Jäätmevaldajate registris kajastuvad järgmised andmed:

- 1) jäätmetekkekohad ja jäätmeveokohtadega seotud jäätmevaldajate andmed;
- 2) jäätmetekkekohtade hetkestaatused;
- 3) jäätmeveopiirkonnad;
- 4) korraldatud jäätmevedu teostava firma andmed vastavalt kehtestatud jäätmeveopiirkondadele;
- 5) päringud ja kaardieristused vastavalt registris fikseeritud andmetele, nagu jäätmeveo staatus, maht, kategooria jne;
- 6) jäätmeveo korraldanud jäätmevedaja esitatud aruandlus jäätmetekkehale paigaldatud jäätmemahutitest, veo mahtudest ning jäätmevedaja ja jäätmevaldaja esindajate vahel sõlmitud lepingutest;
- 7) jäätmetekkekohtade ja kogumisvahendite asukohad registri kaardiliidesel.

Tähtvere valla jäätmevaldajate register on ühishallatav koos teiste KEJHK liikmeskonna omavalitsuste jäätmevaldajate registritega ning ühildatud KEJHK lepinguhaldussüsteemiga.

4.3 Jäätmete kogumine ja sortimine

Tähtvere valla jäätmekava ajakohastamisel on kogutud ja käideldud jäätmeliikide ja koguste hindamise aluseks võetud riikliku jäätmestatistika andmeid ja muid asjakohaseid materjale.

Jäätmekäitluse aruandlus põhineb ettevõtete jäätmeseaduse alusel esitatavatel iga-aastastel jäätmearuannetel. Jäätmearuandeid on kohustatud esitama jäätmeluba või kompleksluba omavad, samuti jäätmekäitlejatena registreeritud isikud. Tõepärase informatsiooni eelduseks on, et kõik tekkivad jäätmevood fikseerib kas tekitaja ise või siis aruandekohuslane jäätmekäitleja, kellele jäätmeid käitlemiseks üle antakse. Usaldusväärsete koondandmete

saamiseks on esmatähtis korrektses ettevõttesiseses jäätmearevestuse pidamine, mis on jäätmearuandluse aluseks.

Riikliku jäätmetatistika puhul tuleb arvestada, et selles võib esineda ebatäpsusi. Paljud jäätmekäitlejad teenindavad mitut omavalitsust korraga ning jäätmed satuvad jäätmekäitluskohta koos, ilma et oleks täpselt eristatud, kui palju jäätmeid kogutakse Tähtvere vallast ja kui palju mõnest teisest omavalitsusest. Samuti põhjustab ebatäpsust asjaolu, et ettevõtted ja prügilad on esitanud erinevaid andmeid prügilas vastu võetud jäätmekoguste kohta.

Kohaliku omavalitsusüksuse jäätmekava on kohaliku omavalitsusüksuse arengukava osa, mis käsitleb valla jäätmehoolduse arendamist. Seega jäätmekava kui arengudokumendi kohaselt on oluline teada saada koguste suurusjärk iga tekkiva jäätmeliigi kohta, mille alusel saab hinnata, kas olemasolevad kogumisvõimalused katavad vajadused või vajab vald täiendavaid investeeringuid teatud jäätmeliikide liigiti kogumise arendamiseks.

Tähtvere vallas toimub korraldatud jäätmevedu kogu valla haldusterritooriumil. Korraldatud jäätmeveo konkursi tulemusel tegeleb segaolmejäätmete kogumisega Tähtvere valla territooriumil alates 01.09.2010 AS Ragn-Sells.

Tabel 2. Tähtvere vallas tekkinud jäätmekogused 2012. a, t/a¹

Jäätmeliik	Jäätmekood	Kogus
Segaolmejäätmed	20 03 01	616,38
Paber- ja kartongpakendid	15 01 01	11,75
Plastpakendid	15 01 02	6,97
Puitpakendid	15 01 03	3,42
Metallpakendid	15 01 04	4,09
Segapakendid	15 01 06	23,78
Klaaspakendid	15 01 07	6,22
Ohtlikud jäätmed	*	47,86
Vanarehvid	16 01 03	3,56
Ehitus- ja lammutuspraht	17	1387,97
Elektroonikajäätmed	20 01 23*; 20 01 35*; 20 01 36	1,75
Romusõidukid	16 01 06	60,12
Muud ettevõtlusest tekkivad jäätmed		111,63
KOKKU		2285,50

Kohalik omavalitsusüksus korraldab jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Sortimisel eraldatakse taaskasutatavad jäätmed ning ohtlikud jäätmed ülejäänud jäätmetest, kui see on tehniliselt teostatav ja sellega ei kaasne ülemääraseid kulutusi. Kui see on tehniliselt, keskkonna

¹ Aluseks võetud Keskkonnaagentuuri andmed

seisukohast ja majanduslikult teostatav, peab kohalik omavalitsusüksus korraldama vähemalt paberi-, papi-, metalli-, plasti- ning klaasijäätmete liigiti kogumise.

4.4 Jäätmekäitluskohad

Jäätmekäitluskohtade rajamisel tuleb arvestada nende kaugust olulisematest omavalitsuse territooriumil asuvatest tõmbepunktidest, et ühildada elanike oluliste tegemistega ka sorteeritud jäätmete äraandmine ja vältida selleks lisakulutuste tegemist. Käesoleval ajal on omavalitsustes jäätmete liigiti kogumiseks kasutuses mitmed erinevad jäätmekäitluskohad ja jäätmekäitlusviisid.

Jäätmeseadusele vastavalt tuleb jäätmete kõrvaldamisel ja segaolmejäätmete taaskasutamisel, läheduse põhimõtet rakendades, vedada jäätmed lähimasse nõuetele vastavasse prügilasse või maakondlikku jäätmejaama, kus toimub edasine jäätmete töötlemine.

Sulgemist vajavaid prügilaid Tähtvere vallas ei ole. Pärast Aardlapalu prügila sulgemist alustas tegevust Aardlapalu jäätmete ümberlaadimisjaam olme- ja biolagunevate jäätmete vastuvõtmiseks. Jaam võtab elanikelt ja asutustelt prügi vastu ning veab selle edasi Torma prügilasse.

Suurimad jäätmete käitluskohad on Ilmatsalu puidutööstus (Ilmre AS), kes varustab ehitusobjekte operatiivselt vajaliku kvaliteetse puiduga, saematerjale kasutab suur osa Tartu ehitusettevõteteid; AS-le Tartu Argo kuuluvad Vorbuse veisefarm ja Ilmatsalu sigala, mille põllumajandusliku tootmistegevuse põhisuundadeks on looma- ja taimekasvatus; Haage Agro OÜ Rõhu lüpsifarm ja vasikalaut. Üheks suurimaks jäätmete käitluskohaks Tähtvere vallas saab ka OÜ Tartu Biogaas, kes arendab biogaasiprojekti Tähtvere vallas, Ilmatsalu asula lähistel. Planeeritava biogaasijaama peamiseks tooraineks on veisesõnnik, mis pärineb Tartu Agro lautadest. Lisaks on võimalik täiendada tooraine kasutamine ümbruskonna teistelt põllumajandusettevõtetest ning toiduainetootjatelt.

Vastavalt Tähtvere valla ja Tartu linna vahel sõlmitud kokkuleppele saavad Tähtvere valla elanikud oma jäätmeid viia Tartu linna jäätmejaamadesse aadressidel Turu 49 ja Jaama 72c.

Pakendite avalikke kogumispunkte on Tähtvere vallas 01. jaanuar 2014. aasta seisuga 14. Pandipakendit on võimalik viia taaraautomaatidesse, avalikesse pakendikonteineritesse ja kasutada jäätmeveoteenust osutava ettevõtte pakendikotiteenust. Samuti on võimalik pakendijäätmed viia Tartu linna jäätmejaamadesse.

Vanapaberi ja papi kogumine ja vedu on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga. Territooriumil, mille jäätmetekkehaks on 8 ja enama korteriga elamu, peab olema paberi ja kartongi mahuti, v.a korterelamus, kus on projektijärgne ahiküte või tahkekütusega katel. Ettevõtetes, kus tekib üle 50 kg paberit ja kartongi nädalas ja need ei leia kohapeal kasutust, peab olema eraldi kogumismahuti või koht paberi ja kartongi kogumiseks. Vanapaberit ja kartongi võetakse vastu ka Tartu linna jäätmejaamades.

Korraldatud jäätmevedu hõlmab ka suuremõõtmeliste jäätmete (mööbel) kogumist ja äravedu. Mahukad jäätmed, mida ei ole võimalik nende mõõtude või kaalu tõttu paigutada mahutitesse, võib paigutada ajutiselt mahutite vahetusse lähedusse ning korraldada nende äravedu vähemalt 3 päeva jooksul. Suuremõõtmelisi jäätmeid (mööbel) võib viia ka Tartu linna jäätmejaamadesse.

Koduses majapidamises tekkinud väiksemamõõtmelisi ohtlikke jäätmeid saab üle anda Ilmatsalu katlamaja juures asuvasse ohtlike jäätmete konteinerisse. Samuti saavad Tähtvere valla elanikud viia oma ohtlikud jäätmed Tartu linna jäätmejaamadesse.

Väiksemamõõtmelisi probleemtooteid võetakse vastu Ilmatsalu kogumispunktis, suuremaid elektri ja elektroonikajäätmeid võivad eraisikud viia Tartu linna jäätmejaamadesse.

Biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (lehed, oksad, niidetud hein) on soovitatav kompostida oma kinnistul kui kinnistu suurus seda lubab. Korterimajade õuedelt ja ühiskondlikelt haljasaladelt kogutud rohtsed haljastujäätmed kompostitakse põlluäärsetes aunades või küntakse sügisel kohe maasse.

Seoses iga-aastaste heakorralgutega ajavahemikus 24. aprill kuni 15. mai on soovi korral võimalus biolagunevaid aiajäätmeid tasuta üle anda ka Tartu jäätmejaamades. Tasuta saab üle anda kuni 300 kg aia- ja haljastujäätmeid. Muul ajal saab aia- ja haljastujäätmeid Tartu linna jäätmejaamades üle anda tasu eest.

Ehitus- ja lammutusjäätmeid saab tasu eest ära anda Tartu linna jäätmejaamades Turu 49 ja Jaama 72c. Vastu ei võeta asbestijäätmeid ja eterniiti.

4.5 Tähtvere vallas hinnanguliselt tekkivad jäätmed

Säästva Eesti Instituudi (SEI-Tallinn) aastatel 2012–2013 tehtud segaolmejäätmete sortimisuuringu „Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring“ kaudse hinnangu kohaselt tekkis 2011. a Eestis ühe elaniku kohta keskmiselt 216 kg segaolmejäätmeid aastas, mis teeb umbes 0,59 kg segaolmejäätmeid inimese kohta päevas.

Olmejäätmete kogus sõltub eelkõige piirkonnas valdavast elamutüübist (korrusmajad, individuaalelamud) ja tarbimisharjumistest, kaubandus- ja teiste teenindustevõtete lähedusest ning kui hästi on piirkonnas korraldatud jäätmete (paber ja papp, pakendijäätmed ja biojäätmed) liigiti kogumine.

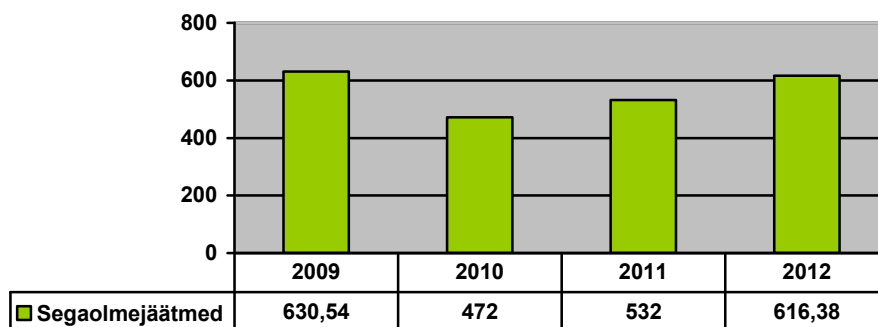
Keskkonnaagentuuri jäätmearuandluse infosüsteemi (JATS) andmetel tekkis 2012. aastal Tähtvere vallas 616,38 tonni segaolmejäätmeid, mis teeb ühe elaniku kohta 237 kg/a.

2012. a jäätmearuannete järgi tekkis vallas kokku ca 2285 tonni olmejäätmeid.

Lähtudes riigi jäätmekava olmejäätmete tekkekoguste hinnangust, võiks eeldada, et olmejäätmete kogus suureneb keskmiselt 3% aastas. Seega võib olmejäätmete kogus suureneeda 2017. aastaks ca 364 tonni võrra ehk teke oleks 2649 tonni. Nimetatud kasv on maksimaalne, arvestades maksimaalse majanduskasvuga. Väiksema majanduskasvu korral tekib ka vähem jäätmeid.

4.6 Segaolemejäätmete kogused

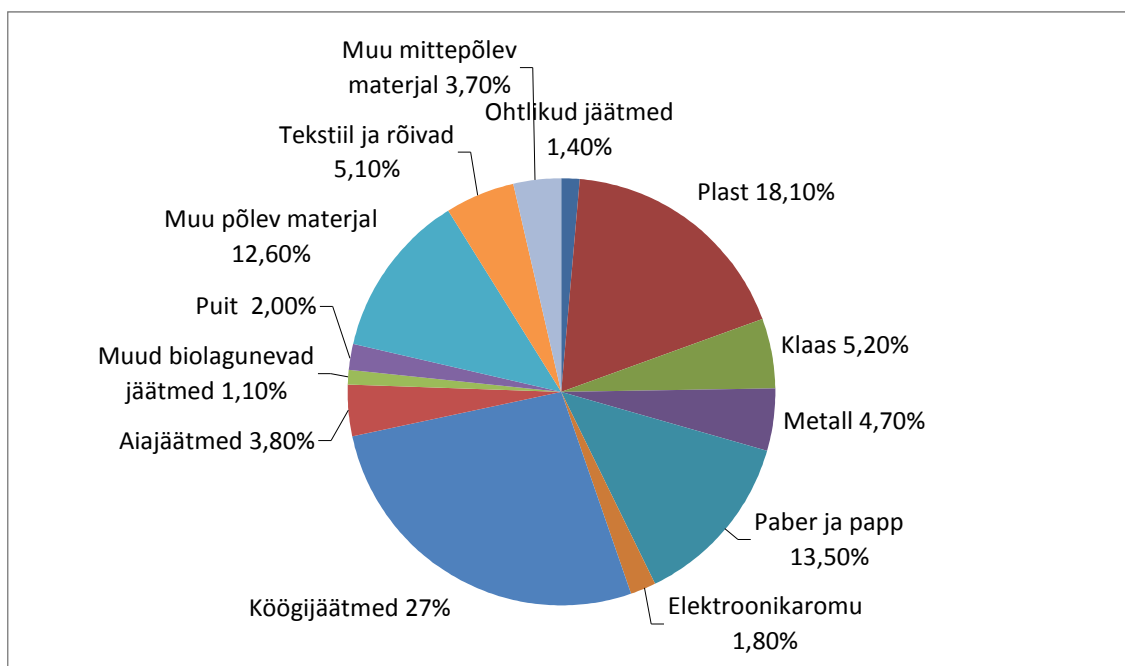
Andmed olmejäätmete tekke kohta põhinevad jäätmete tekkel. Jäätmearuandluse järgi tekkis Tähtvere vallas 2009. aastal 630 tonni segaolemejäätmeid ja 2010. aastal 472 tonni (vt joonis 1). Aastast aastasse prügilasse ladestatavate segaolemejäätmete kogused vähenevad, mille üheks põhjuseks võib olla taaskasutatavate jäätmete sortimine nende tekkekohal, mistõttu ladestatavate olmejäätmete kogus väheneb väljasorditavate pakendi-, metalli-, ehitus- ja lammutusjäätmete arvelt.

Joonis 1. Tähtvere vallas segaolemejäätmete teke aastatel 2009–2012, tonnides

4.6.1 Segaolemejäätmete koostis

Prügilasse ladestatud segaolemejäätmete koostise analüüsimiseks on Eestis erinevate meetodite alusel tehtud ainult üksikuid piirkondlikke ja valdavalt lühiajalisi uuringuid. Viimane põhjalikum segaolemejäätmete sortimisuuring toimus üle-eestiliselt 2012–2013. Varasem sortimisuuring pärineb aastast 2007–2008. Sortimisuuringu eesmärk oli analüüsida Eesti eri piirkondades ja asulatüüpides tekkivate ja prügilasse ladestatavate segaolemejäätmete ainelist koostist. Segaolemejäätmete sortimisuuringu piirkondade valikul arvestati, et piirkonnad hõlmaksid nii suurlinna Tallinna erinevaid linnaosi, väikelinnu kui ka maapiirkonda. Olmejäätmete koostist uuriti Tallinnas Lasnamäe, Kesklinna ja Nõmme linnaosas, väikelinna piirkondadest Pärnus ja Jõhvis ning maapiirkondadest Järvamaal.

Joonis 2. Eesti keskmine segaolmejäätmete liigiline koostis (SEI uuring 2012–2013)

Võrreldes eelmise üle-eestilise segaolmejäätmete sortimisuuringu tulemustega on täheldatud mõningad muutused jäätmeliikide osakaalus. Võrreldes 2007/2008. aastal tehtud uuringu tulemustega on vähenenud klaasi, paberi ja papi ning biojäätmete osakaal. Samas on suurenenud metalli, puidu, ohtlike jäätmete ja muu põleva jäätme fraktsiooni osakaal.

Jäätmeuuringute andmetel on praegusel ajal biolagunevate jäätmete (toidu- ja aiajäätmete, paberi, papi, puidu) osatähtsus langenud 48%-ni. 2008. a uuringus oli osatähtsus 56%. Paber ja papp moodustavad seejuures kuni 13,5% jäätmete üldkogusest ning pakendijäätmed 18,1%.

Tabel 3. Tähtvere valla segaolmejäätmete koostis massiprotsentides, aastal 2012.

Jäätmeliik	Massi protsent	Jäätmekogus, t/a
Orgaanilised jäätmed	31,8	196,01
Paber, papp, kartong	13,5	83,21
Klaas	5,2	32,05
Metall	4,7	28,97
Plast	18,1	111,56
Puit	2,0	12,33
Elektroonikaromu	1,8	11,10
Muu põlev materjal	12,6	77,66
Tekstiil	5,1	31,44
Ohtlikud jäätmed	1,4	8,63
Muu mittepõlev materjal	3,8	23,42

Jäätmeliik	Massi protsent	Jäätmekogus, t/a
KOKKU:	100	616,38

4.6.2 Segaalmejäätmete hulgas olevad pakendijäätmete kogused

Uuringutulemuste põhjal arvatud Eesti keskmine pakendijäätmete sisaldus prügilasse ladestatavates segaalmejäätmes on 28,5%. Pakendijäätmetest moodustab kõige suurema osa plastpakend. Plastpakendist moodustas enamuse (keskmiselt 88%) nn pehme plast (kilekotid, pakkekile jms) ja kõva plastpakend (plastpudelid, -karbid, -kaaned, -korgid jms). Klaaspakendi sisaldus oli piirkonniti vahemikus 4,1–6,0% ning paber- ja papp-pakend moodustasid 13,5% segaalmejäätmes. Positiivse poole pealt tuleks märkida, et tagatisraha alla kuuluvate joogipakendite osakaal uuritud proovides praktiliselt puudus. See viitab asjaolule, et tagatisrahasüsteem toimib hästi.

4.7 Pakendijätmed

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mis kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani, hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani.

Pakendiseadusest tulenevalt on omavalitsustel pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemis koordineeriv roll. Kohalik omavalitsus peab kindlaks määrama oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestama need oma jäätmehoolduseeskirjas.

SEI-Tallinn uuringutulemuste põhjal arvatud Eesti keskmine pakendijäätmete sisaldus prügilasse ladestatavates segaalmejäätmes on 28,5%. Pakendijäätmetest moodustab kõige suurema osa plastpakend. Plastpakendist moodustab enamuse (keskmiselt 65%) nn pehme plast (kilekotid, pakkekile jms) ja kõva plastpakend (plastpudelid, -karbid, -kaaned, -korgid jms).

Tabel 4. Tähtvere vallas pakendijäätmete teke aastatel 2010–2012, tonnides²

Jäätmete nimetus	2010	2011	2012
Plastpakendid	11,76	19,35	6,97
Metallpakendid	7,11	4,47	4,09
Segapakendid	22,59	25,37	23,78
Klaaspakendid	0,60	0,75	6,22
Paber- ja kartongpakendid	8,21	3,11	11,75
KOKKU	50,27	53,05	52,81

Tagatisrahaga kaetud pakendite kogumissüsteemi korraldab ja finantseerib pakendiettevõtte või pandiorganisatsioon. Kogumiskohaks on müügipunkt.

Pakendiettevõtte või taaskasutusorganisatsioon korraldab pakendite vastuvõttu

² Aluseks võetud Keskkonnaministeriumi Keskkonnaagentuuri andmed

müügipunktides või kogumispunktides, korraldab tagatisraha liikumise ning katab kaubandusettevõtete tehtud kulutused pakendite vastuvõtule (vastavalt omavahelisele kokkuleppele).

Tarbija tagastab müügikohta sealt ostetud või samalaadse, tagatisrahaga kaetud, pakendi ning saab tagasi kauba soetamisel makstud tagatisraha. Pakend peab olema säilinud vormiliselt algsel kujul. Süsteemis osalemine on vabatahtlik.

Segapakendi kogumissüsteemi korraldab ja finantseerib pakendiettevõtte või pandiorganisatsioon. Kogumiskohaks on müügikohas, elamugruppides, hajaasustuse kokkukandepunktides, jäätmekogumispunktides ja jäätmejaamas asuvad kogumiskonteinerid.

Pakendiettevõtte või taaskasutusorganisatsioon korraldab pakendijäätmete kogumist ja taaskasutamist paigaldades selleks ettenähtud kohtadesse pakendikonteinerid. Peab arvestust pakendite ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise üle ning esitab kord poole aasta jooksul KOV-le andmed kogutud pakendikoguste ja -liikide kohta.

KOV määrab kindlaks pakendikonteinerite täpsed asukohad ning korraldab nende paigaldust ettenähtud kohtadesse (administratiivne korraldus – kokkulepped maaomanikega jne).

Tarbija kasutab pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemi vabatahtlikkuse alusel. Pakendi ja pakendijäätmete äraandmine on tarbijatele tasuta.

Pakendiseaduse kohaselt peab tiheasustusega alal, kus asustustihedus on üle 500 el/km², olema vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 1000 meetri raadiuses. Kui asustustihedus on üle 1000 el/km², peab olema vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 500 meetri raadiuses. Kui asustustihedus on alla 500 el/km², siis kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta.

Tähtvere valla territooriumile paigaldanud segapakendi konteinerid jaotuvad 01. jaanuari 2014 seisuga taaskasutusorganisatsioonide vahel järgnevalt:

1. Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ – 8 x 2,5 m³ segapakendi konteinerit;
2. MTÜ Eesti Pakendiringlus – 2 x 2,5 m³ segapakendi konteinerit;
3. OÜ Tootjavastutusorganisatsioon – 4 x 2,5 m³ segapakendi konteinerit.

Olemasolev pakendite kogumise konteinerpargi paiknemise tihendus on praegu piisav vallarahva vajaduste katmiseks. Avalike pakendikonteinerite paigutamisel on oluline, et need jääksid elanike liikumisteedele. Konteinerid on paigaldatud korrusmajade, garaažide ja ridaelamute juurde ning parklasse, suuremate teede ristmikule ja parki.

Ettevõtete pakendi kogumissüsteemi korraldab ja finantseerib pakendiettevõtte või taaskasutusorganisatsioon. Pakend kogutakse ettevõtte tootmisterritooriumil.

Ettevõtete all mõeldakse kõiki Tähtvere vallas tegutsevaid tootmis- ja teenindusettevõtteid, kes oma tegevuses kasutavad erinevat liiki pakendeid ning pakendatud kaupu. Ettevõtete ehk tarbija kasutatud pakendite ja pakendijäätmete kogumine ja taaskasutamine toimub tarbija ja pakendiettevõtte omavahelisel kokkuleppel, arvestades pakendiseaduses reguleeritud pakendiettevõtte kohustusi. Pakendiseaduse § 16 kohaselt on pakendiettevõttel kohustus

kokku koguda ja taaskasutada enda pakendatud või imporditud kauba pakendid ja nendest tekkinud pakendijäätmed ning kanda eelnimetatud tegevusega seotud kulud.

Pakendiettevõtte või organisatsioonil on enda toodetud või imporditud pakendi kogumiseks järgmised võimalused:

1) pakendi kogumine iga ettevõtte territooriumil – ettevõtete kasutatud pakendid ja pakendijäätmed kogutakse selleks rajatud kogumiskohas iga ettevõtte territooriumil. Pakendiettevõtte peab varustama ettevõtte keskkonnanõuetele vastavate kogumisvahenditega, tühjendama neid vastavalt vajadusele ning kandma pakendi kogumisega seotud otsesed kulud;

2) pakendi kogumine suuremate ettevõtete territooriumil – ettevõtete kasutatud pakendid ja pakendijäätmed kogutakse ainult suuremate sama tegevusalaga ettevõtete territooriumil.

Pakendiettevõtte peab varustama suuremad ettevõtte keskkonnanõuetele vastavate kogumisvahenditega, tühjendama neid vastavalt vajadusele, kandma otsesed pakendikogumisega seotud kulud ning teavitama väiksemaid ettevõtteid kogumiskoha paiknemiskohast.

Alates 2008. aasta 1. jaanuarist on lubatud prügilatesse ladestada vaid eelnevalt sorteeritud olmejäätmeid. See tähendab seda, et prügi tuleb sorteerida erinevatesse kogumisvahenditesse. Eraldi tuleb koguda jäätmed, mida on võimalik keskkonnanõuetele moel taaskasutada (vanapaber, pakend, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, ohtlikud jäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed, probleemtoodete jäätmed, suurjäätmed, metallid, põlevjäätmed). Ülejäänud jäätmed, mida ei ole võimalik lahti sorteerida, loetakse sorteeritud olmejäätmeteks. Suur prügi sorteerimine tõi endaga kaasa pakendikonteinerite ületäituvuse, mis oli tingitud asjaolust, et tühjendussagedus oli liiga harv ning konteinereid ei olnud piisavalt. See olukord tekitas paljudes inimestes segadust, sest puudus teadmine, kuidas prügi õigesti sorteerida. Seetõttu võis mõnikord märgata ka pakendikonteinerites segaolmejäätmeid.

4.8 Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Biolagunevate jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate segaolmejäätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimeerimisel. Orgaanilise aine rikkad on ka reoveesete, loomsete ja taimsete kudede jäätmed, puidujäätmed jne. Käesolevas punktis käsitletakse olmelise tekkega biolagunevaid jäätmeid nagu paber, köögijäätmed, haljastujäätmed.

SEI (2012–2013) tehtud uuringu tulemuste kohaselt moodustas biojäätmete sisaldus segaolmejäätmetes Eestis keskmiselt 31,8%. Sealjuures enamuse moodustasid köögijäätmed 26,9%, järgnesid aiajäätmed 3,8% ja muud biojäätmed 1,1%.

Tabel 5. Tähtvere vallas biolagunevate jäätmete teke aastatel 2009–2012, tonni/aastas³

Jäätmeliik	Jäätmekood	2009	2010	2011	2012
Paber ja papp	20 01 01	11,21	12,13	14,18	12,68
Aia- ja haljastujäätmed	20 02 01	11,73	9,58	5,46	-

³ Aluseks võetud Keskkonnaministeriumi Keskkonnaagentuuri andmed

Biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed	20 01 08	-	-	-	-
Olmereovee puhastussetted	19 08 05	-	-	-	-
KOKKU		22,94	21,71	19,64	12,68

Paberi- ja papijäätmed (k.a pakend) on eraldi kogutuna kergesti taaskasutatavad. Vanapaberi taaskasutamiseks on tarvis see eraldada muudest jäätmetest ning vältida selle kvaliteedi langemist. Antud jäätmete koguste vähendamine on võimalik eelkõige paberi- ja papijäätmete kogumisvõrgustiku rajamise abil. Paberi- ja papijäätmed suunatakse taaskasutusse läbi korraldatud jäätmeveo. Territooriumil, mille jäätmetekkehaks on 8 ja enama korteriga elamu, peab olema paberi ja kartongi mahuti, v.a korterelamus, kus on projektijärgne ahiküte või tahkekütusega katel. Ettevõttes, kus tekib paberit ja kartongi üle 50 kg nädalas ja need ei leia kohapeal kasutust, peab olema eraldi kogumismahuti või koht paberi ja kartongi kogumiseks. Vanapaberit ja kartongi võetakse vastu ka Tartu linna jäätmejaamades Turu 49 ja Jaama 72c.

Haljastujäätmetest saab eristada koduaedades ja ühiskondlikel aladel (pargid, kalmistud) tekkivaid haljastujäätmeid. Haljastutes tekkivaid suuremaid oksid ning muud puidumaterjali kasutatakse kohapeal kütteks. Koduaedades tekkivate haljastujäätmete koguste vähendamiseks propageeritakse nende kohapeal kompostimist. Kompostimise puhul teavitatakse elanikke sellega kaasnevatest nõuetest ja propageeritakse „kompostrite“ kasutamist. Kompostrite paigaldamisega seonduvad kulud katavad jäätmetekitajad ise. Kortermajade õuedelt ja ühiskondlikelt haljasaladelt kogutud haljastujäätmed kompostitakse põlluäärsetes aunades või küntakse sügisel kohe maasse.

Biolagunevate toidujäätmete iseloom on teistest jäätmetest veidi erinev (üldjuhul hakkavad kiiresti haisema, määrivad, talvel külmuvad kiiresti jms). Väikeelamute, aga ka selliste korterelamute puhul, kus korterite arvu ja krundi suuruse suhe võimaldab keskkonnahäiringuteta kompostimist, on soovitatav biolagunevad jäätmed kompostida oma territooriumil.

4.9 Ohtlikud jäätmed

Jäätmeseaduse § 65 lõike 2 kohaselt kohustub kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil korraldama kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja üleandmist jäätmekäitlejatele.

Ohtlikke jäätmeid tekib nii majapidamistes kui ettevõttes. Majapidamistes jääb üle peamiselt vanu akusid, patareisid, värvijäätmeid, ohtlikke pakendeid, vanu ravimeid ja päevavalguslampe jmt. Ettevõttes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamisega sarnaseid ohtlikke jäätmeid. Ohtlikud jäätmed peab eraldama nende tekkekohas, kuna need kujutavad ohtu nii inimese tervisele kui keskkonnale.

Statistika kohaselt on kokku kogutud ohtlike jäätmete kogus (nii kodumajapidamises kui ka ettevõtetes) aastast aastasse tõusnud. 2009. aastal 54,79 t, 2010. aastal 62,16 t ning 2011. aastal 35,18 t ohtlike jäätmeid. 2012. aastal koguti kokku 47,86 t ohtlike jäätmeid.

Tähtvere valla elanikud saavad ohtlikud jäätmed tasuta üle anda ohtlike jäätmete kogumiskonteinerisse Ilmatsalu katlamaja juurde või Tartu linna jäätmejaamadesse aadressil Turu 49 ja Jaama 72c. Kevadeti toimub kogu valla territooriumi ja elanikke hõlmav ohtlike ja elektroonikaromude kogumisring.

Ettevõtjad peavad ise korraldama ohtlike jäätmete kogumiseks mõeldud kogumismahutite paigaldamise. Ettevõtted peavad ise oma ohtlikud jäätmed üle andma vastavat jäätmeluba ja ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale vastuvõtjale.

2009. aastal kogutud ohtlikest jäätmetest moodustasid kõige suurema osa patareid ja akujäätmed (15,85 t), teisena vanad värvid, lakid, liimid (12,42 t) ja romusõidukid (12,21 t). 2010. aastal koguti enim vanu värvi-, laki- ja liimijäätmeid (17,25 t), romusõidukeid (15,92 t). 2011. aastal koguti enim vanu värvi-, laki- ja liimijäätmeid (17,85 t) ning kasutatud filtrimaterjali ja absorbente (8,38 t). Ka 2012. aastal olid enim kogutud ohtlikud jäätmed vanad värvi-, laki- ja liimijäätmed (25,78 t) ja kasutatud filtrimaterjalid ja absorbendid (5,8 t).

Ohtlike jäätmete alla kuuluvad ka vanaõli jäätmed. Antud jäätmete hulka kuulub mistahes kasutuselt kõrvaldatud määrd-, kütte- ja tööstusõli olenemata selle tekkest. Jäätmevaldaja, kes vanaõli ei taaskasuta ega kõrvalda, on kohustatud selle üle andma kompleksluba või jäätmeluba ja ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale isikule. Tähtvere vallale lähim vanaõli käitlemisega (kogumine ja taaskasutamine vastavalt ohtlike jäätmete käitluslitsentsile) tegelev ettevõtte on Tartu linnas asuv AS Epler&Lorenz. Vanaõli jäätmeid saab üle anda Ilmatsalu ohtlike jäätmete kogumiskonteinerisse ning Tartu linna jäätmejaamadesse.

Tabel 6. Tähtvere vallas vanaõli jäätmete teke ja käitlemine aastatel 2009–2012, tonni/aastas⁴

Aasta	Kogu teke (sh kogutud)	Transporditud sisse	Transporditud välja
2009	0,133	0	0,133
2010	0,078	0	0,078
2011	0,175	0	0,175
2012	1,475	0,173	1,475

Raviasutuste jäätmete käitlemine

Tervishoiul tekkivate jäätmete käitluse riikliku juhendmaterjali järgi on riiklikul tasandil paika pandud tervishoiu jäätmete kogumispunktid teise ja kolmanda tasandi haiglate juures. Tervishoiuasutustes peab riskijäätmeid koguma kindlasti olmejäätmetest eraldi ja tekkivad jäätmed suunama käitlemiseks riskijäätmete käitlussüsteemi.

⁴ Aluseks võetud Keskkonnaministeeriumi Keskkonnaagentuuri andmed

Ohtlike jäätmeid tekitavad ettevõtted (sh meditsiinasutused) peavad sõlmima ohtlike jäätmete üleandmiseks lepingu vastavat käitluslitsentsi omava ettevõttega. Ohtlike jäätmete kogumiseks peavad ettevõtted rajama või leidma spetsiaalse koha, mis on vastavalt märgistatud, ning kogumiseks tuleb kasutada spetsiaalset jäätmetaarat. Samuti peavad eelnimetatud ettevõtted vastu võtma ettevõttesisesed jäätmekäitluseeskirjad. Ohtlike jäätmete kogumise ja üleandmisega seotud kulud katavad ettevõtted ise. Jäätmete üleandmise tõestamise aluseks on ohtlike jäätmete saatekiri.

Tervishoiuasutuste jäätmete käitlemise täpsed tingimused sätestatakse jäätmehoolduseeskirjas.

4.10 Suurjäätmed

Suurjäätmed on suuregabariidilised esemed, näiteks mööbliesemed, vaibad, madratsid, kraanikausid, WC-potid jne. Suuremõtmeliste jäätmete kogumine on lahendatud korraldatud jäätmeveo raames. Mahukaid jäätmeid võib paigutada ajutiselt mahutite vahetusse lähedusse ning jäätmetekitajal tuleb tellida nende äravedu vähemalt 3 päeva jooksul. Suurjäätmeid saab tasuta üle anda ka Tartu linna jäätmejaamades aadressidel Turu 49 ja Jaama 72c.

4.11 Ehitus- ja lammutusjäätmed

Nimetatud jäätmete tekke kogused sõltuvad otseselt majanduslikust olukorrast. Mida kiirem on majanduslik kasv, seda enam toimub uute ehitiste rajamine ning vanade lammutamine. Ilmselt sõltub ehitus- ja lammutusjäätmete kogus ka tulevikus investeringutest, uute ettevõtete tekkest ja kinnisvara arengust, millega võivad lisanduda täiendavad jäätmekogused, kuigi tänapäeval toimuv majanduslangus vähendab neid võimalusi.

Ehitusjäätmete käitlemise küsimused tuleb lahendada juba ehitise projekteerimise etapis. Ehitise vastuvõtmisel tuleb muude dokumentide hulgas esitada õiend jäätmete nõuetekohase käitlemise kohta.

Kodumajapidamises tekkinud ehitus- ja lammutusjäätmeid (aknaraamid, kraanikausid, wc potid jms) saab tasu eest üle anda Tartu linna jäätmejaamades Turu 49 ja Jaama 72c.

Tabel 7. Ehitusjäätmete teke aastatel 2009–2012, kogus tonni/aastas⁵

Jäätmeliik	Jäätmekood	2009	2010	2011	2012
Betooni-, tellise-, plaadi- või keraamikatootesegud	17 01	-	-	-	-
Puit, klaas ja plast	17 02	4,92	6,29	-	11,38
Metallid	17 04	96,78	580,21	243,71	674,53
Kivid, pinnas ja süvenduspinnas	17 05	12,88	-	-	51,00
Isolatsioonimaterjalid ja asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	17 06	0,58	1,04	0,17	-

⁵ Aluseks võetud Keskkonnaministeriumi Keskkonnaagentuuri andmed

Muu ehitus- ja lammutussegapraht	17 09	140,82	180,02	345,39	323,49
KOKKU		255,98	767,56	589,27	1060,40

Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumise peamiseks eesmärgiks on jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine. Eesmärgi täitmisel on peamine roll tööde teostajal, kes mõistliku töökorralduse ja tööde parema organiseerimisega saab ehitus- ja lammutustöödel eelnimetatud jäätmete teket vältida või koguseid vähendada. Ettevõtte eesmärgiks peaks olema:

- 1) suurendada korduskasutatavate materjalide kasutamist;
- 2) vähendada materjalide raiskamist tööde kõigil etappidel;
- 3) vähendada ohtlike ainete kasutamist;
- 4) eraldada ja koguda ehituse kõigis etappides tekkivad ohtlikud jäätmed (asbesti sisaldavad materjalid, saastunud kivid, pinnas, immutatud puit);
- 5) eraldada lammutusjäätmete hulgast turuväärtust omavad materjalid;
- 6) eraldada lammutusjäätmete hulgast materjalid, mis võivad jäätmete edasisel töötlemisel ja kasutamisel põhjustada ehitise kvaliteedi langust.

Ohtlike ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine ehitusobjektidel peab toimuma spetsiaalsetes kogumiskonteinerites ning tekkinud jäätmed tuleb otse üle anda ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele.

Metallijäätmed

Metallijäätmete kogused põhinevad jäätmeandmebaasis ehitus- ja lammutusprahi jaotises olevatel jäätmetel koodiga 17 04. Metallijäätmete kokkuostuhind on taganud taaskasutamise, vaid väike osa satub prügilasse koos olmejäätmete või ehitusprahiga. Metallijäätmeid saab üle anda vanametalli kokkuostjatele.

Puidujäätmed

Puidujäätmete taaskasutamisel tuleks eelkõige tähelepanu pöörata nende taaskasutamisele läbi soojusenergia tootmise. Mittepõlevate või raskesti põlevate puidujäätmete kõrvaldamine või taaskasutamine toimub vastavat jäätmekäitleja registreerimistõendit, jäätmeluba või keskkonnakompleksluba omavas jäätmekäitluskohas. Puidujäätmeid võetakse vastu Tartu linna jäätmejaamades aadressidel Turu 49 ja Jaama 72c.

Ohtlike ainetega töödeldud puidujäätmeid käsitletakse ohtlike jäätmetena ning need tuleb üle anda otse ohtlike jäätmete käitluslitsentsi ja jäätmeluba omavale ettevõttele.

4.12 Probleemtoodete jäätmed

Eestis kehtiv jäätmeseadus kehtestab nn probleemtoodetele tootjavastutuse põhimõtte, mis tähendab, et tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdüd või sisseveetud probleemtoodest tekkivate jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise. Probleemtoodet on kõik tooted, mille jäätmed võivad põhjustada kõrgendatud riske inimese tervisele ja keskkonnale. Siiani on reguleeritud probleemtoodete käitlust koos

teiste ohtlike jäätmetega, kuid nende kõrgendatud riskist tulenevalt tuleb nende käitlemisele täiendavat tähelepanu pöörata.

Probleemtooted on:

- 1) patareid ja akud,
- 2) mootorsõidukid ja nende osad,
- 3) elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad,
- 4) rehvid,
- 5) põllumajandusplast.

Tabel 8. Probleemtoodete teke aastatel 2009–2012, kogus tonni/aastas⁶

Jäätmeliik	Jäätmekood	2009	2010	2011	2012
Pliiakud	16 06 01*	15,79	15,36	1,11	0,63
Patareid ja akud	20 01 33*	0,06	0,01	0,04	0,02
Vanarehvid	16 01 03	0,80	3,39	15,49	3,33
Romusõidukid	16 01 04*	12,14	15,92	-	5,10
Elektri- ja elektroonikaseadmed	20 01 23* 20 01 35* 20 01 36	3,09	1,33	2,64	1,75
KOKKU		31,88	36,01	19,28	10,83

Patareid ja akud

Tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtade kaudu tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest, kas tarbija kavatseb osta uue patarei või aku või mitte. Tootja varustab turustajat kogumiseks vajaliku kogumismahutiga.

Tootja on kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujäätmed tasuta tagasi võtma.

Patareide ja akude tootjavastutuse kohustusega tegeleb MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu.

Lisaks müügikohtadele on võimalik patareisid ja akusid üle anda Ilmatsalu ohtlike jäätmete konteinerisse ja Tartu linna jäätmejaamadesse Turu 49 ja Jaama 72c. Tähtvere valla lähim ohtlike jäätmete käitleja on AS Epler&Lorenz.

Romusõidukid ja rehvid

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootja-vastutuse põhimõttel ellu rakendama ja finantseerima tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegerida jäätmekäitlejatele.

Vanarehvide kogumiseks on MTÜ Eesti Rehviliit loonud tootjavastutussüsteemi. Rehvitöökodade kliendid, nii eraisikud kui firmad, võivad rehvitöökotta, mis on sõlminud lepingu rehviiduga, anda oma rehvid tasuta üks-ühe vastu. Üks-ühe vastu vastuvõtmine

⁶ Aluseks võetud Keskkonnaministeriumi Keskkonnaagentuuri andmed

tähendab, et iga ostetud rehvi kohta saab rehvitöökotta jätta ühe samatüübilise rehvi. Sõiduauto rehve võetakse vastu ka Tartu linna jäätmejaamades Turu 49 ja Jaama 72c.

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed

Alates 1. septembrist 2005 korraldab elektroonikajäätmete kogumist ja käitlemist probleemtooteid tootvaid ettevõtteid ühendavad organisatsioonid MTÜ Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus ning MTÜ Eesti Elektroonikaromu. Vastavaid jäätmeid saab üle anda uue toote ostmisel kauplusesse või ära anda Ilmatsalu kogumispunktis ja Tartu linna jäätmejaamades Turu 49 ja Jaama 72c.

4.13 Keskkonnateadlikkuse tõstmine

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmekäitlust edendada. Valmisolek on omakorda seotud motiiviga – vähendada jäätmekäitluse maksumust, parandada elukeskkonda tervikuna jne.

Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud info edastamine, info edastamise viisideks on kohalikud ajalehed, kuulutused, viidad, bukletid. Üheks võimaluseks on kasutada interneti. Kuna interneti kasutamine on ikkagi piiratud, siis on informatsiooni vaja dubleerida paberil. Jäätmekäitluse alane selgitustöö ja teavitamine peab olema üldise säästliku eluviisi propageerimise kontekstis ja haakuma teiste valdkondadega. Jäätmekäitlussüsteemi rakendamine ei ole ühekordne kampaania, vaid vajab pidevat selgitustööd.

Uued võimalikud jäätmekäitluse alased elanikkonna kaasamise projektid oleksid järgmised:

- koolilaste keskkonnateadlikkuse tõstmine läbi õppekursioonide korraldamise jäätmekäitluskohtadesse;
- ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise nõudeid ja nende üleandmisvõimalusi tutvustava infovoldiku koostamine;
- ohtlike jäätmete eraldi kogumise propageerimine ning nende üleandmisvõimalusi tutvustava infovoldiku koostamine;
- lisaks pidevad artiklid kohalikus ajalehes ja internetis.

4.14 Järelevalve

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad järgmised institutsioonid:

- Keskkonnainspeksioon
- vallavalitsus

Lisaks nimetatutele on järelevalveasutuseks Veterinaar- ja Toiduamet, mis teostab järelevalvet loomsete jäätmete käitluse üle.

Jäätmeseadusest tuleneva järelevalve tõhustamiseks tuleb vallavalitsusel tõhustada koostööd Keskkonnainspeksiooniga ja teiste järelevalvet teostavate asutustega.

4.15 Jäätmehoolduse arendamise rahastamine

Jäätmeseadusega on sätestatud põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja. Korraldatud jäätmeveoga liitunud jäätmevaldaja tasub jäätmeveo teenustasu, mis peab katma jäätmekäitluskohtade rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega soetud kulud. Keskkonnapoliitika põhimõte „saastaja maksab“ ja „tootja vastutus“ tähendab seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni lõpptarbijaja. Elektroonikajäätmete ja pakendijäätmete käitlemise puhul maksavad otseselt kulud kinni tootja- ja taaskasutusorganisatsioonid, kaudselt aga ka lõpptarbijad (jäätmekäitluskulud lisatakse toodete hindadele).

Tähtvere valla jäätmehoolduse arendamine toimub segaolmejäätmete ladestamise eest vallale laekuvast saastetasust, Tähtvere valla eelarvelistest vahenditest ja sihtotstarbelistest projektipõhistest tuludest. Tabelis 9 toodud kulutused jäätmehooldusele sisaldavad ostetud teenuseid: olmejäätmete vedu, ohtlike jäätmete kogumine, transport ja käitlemine ning rajatiste korrashoid.

Tabel 9. Tähtvere valla kulutused ja investeeringud 2009–2013. aastatel.

Aasta	Laekunud saastetasu (eurodes)	Kulutused/investeeringud jäätmehooldusele (eurodes)
2009	2990	9759
2010	2961	8723
2011	3987	5830
2012	3873	5961
2013	2335	6411
KOKKU	16 146	36 684

Siiamaani vallale laekuv saastetasu ei kata iga-aastaseid kulutusi ja investeeringuid jäätmekäitlusele ning vallal tuleb leida täiendavaid rahalisi vahendeid vallaeelarvest.

5 JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE

Käesoleva jäätmekavaga seotud eesmärgid ning nende täitmiseks toodud tegevuste eesmärk on eelkõige tervikliku jäätmekäitlussüsteemi loomine, mille juures oleks arvestatud ka keskkonna- ja terviseaspekte.

Jäätmekavaga planeeritavad tegevused seisnevad peamiselt jäätmete kogumise korraldamises ning liigi kogumise tõhustamises. Jäätmekava toob välja, et jäätmekäitluse edasist arengut planeerides on vaja lähtuda eelkõige jäätmehierarhiast. Seega olenemata võimalikest jäätmekäitluse alternatiividest, tuleb igal juhul jätkata jäätmete liigitikogumist. See aitab kaasa jäätmete lõppkäitlemise keskkonnamõjude vähendamisele, samuti väheneb taastumatute loodusvarade kasutamine ja sellest tingitud keskkonnamõjud.

Täites jäätmekavas esitatud eesmärged: suurendades jäätmete sortimist ja eraldikogumist, luues elanikele võimalusi eraldi kogutud jäätmete üleandmiseks ja motiveerides neid keskkonnateadlikkuse tõusu, majandusliku kasu ning järelevalve tõhustamise kaudu, väheneb ka jäätmete tekkest ja kogumisest tulenev keskkonnamõju.

Jäätmehoolduse suurim negatiivset keskkonnamõju omav tegevus on jäätmete ladestamiseks keskkonnanõuetele mittevastavate kohtade kasutamine. Sõltumata asjaolust, et prügilad on suletud ja pinnasega kaetud, lagunevad jäätmed jäätmelademetes edasi. Lademes tekib orgaanilise aine lagunemisprotsesside käigus nõrgveet ja prügilagaasi, kuid keskkonnamõju hindamiseks olulised andmed nõrgvee ja prügilagaasi tekkimise kohta puuduvad.

Paratamatult kaasneb jäätmekäitlusega teatud müra ja õhu saastamine jäätmete kogumisel ja transpordil. Negatiivset mõju (hais) võib tekkida ka jäätmekonteinerite ebaregulaarsel tühendamisel.

Keskkonna reostamisega kaasnevad ka sotsiaalsed mõjud nagu maa hinna langus, atraktiivsuse vähenemine turismi seisukohalt jm.

Kui jäätmete sortimine tekkekohas, liigiti kogumine ja korraldatud jäätmevedu vastab kehtestatud korrale, siis keskkonnamõjud valla territooriumil on suhteliselt väikesed.

Lähtudes tunnustatud jäätmekäitlusmeetodite prioriteetsusest on kõige olulisem jäätmete teket vältida ja vähendada. Eelkõige tuleb tähelepanu pöörata jäätmete korduskasutusele ettevalmistamisele, ringlusse võtule, jäätmete energiakasutusele ja bioloogilisele ringlusse võtule ning lõpuks jäätmete põletamisele energia tootmiseks ja jäätmete ladestamisele prügilasse.

Jäätmekava rakendamise ja korraldatud jäätmeveoga väheneb jäätmete illegaalne ladestamine, mis vähendab survet keskkonnale.

6 JÄÄTMEHOOLDUSE PROBLEEMID

Tähtvere valla ja KEJHK üldisteks jäätmehoolduse arendamise eesmärkideks on suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, mõjutada tarbimisharjumusi ning muuta jäätmehooldus jäätmevaldajatele igapäevaelu loomulikuks osaks.

Probleemid

- Toimub ebaseaduslik jäätmete paigutamine keskkonda, prahistatakse metsi ja matkaradasid.
- Erasisikute kogumiskaevude tühendamine põldudele, reoveesette kokkuost linna veevärgilt ja selle laotamine põldudele.

7 JÄÄTMEHOOLDUSALASED EESMÄRGID

7.1 Jäätmehoolduse korraldamise pikaajaline planeerimine

- Elanikkonna pidev teavitamine jäätmehoolduse korraldusest ja korraldatud olmejäätmeveo vajaduse selgitamine ja kohustuse täitmise jälgimine.
- Täiustamist vajab mitmesuguste jäätmealaste juhendmaterjalide väljaandmine, arvestades seejuures erinevate sihtgruppide vajadustega ja neile suunatud eesmärkidega.
- Keskkonna- ja jäätmehooldusalaste projektide läbiviimine kooliõpilastele. Koostöös jäätmekäitlejate ja taaskasutusorganisatsioonidega.
- Korraldatud jäätmeveo korraldamine.
- Jäätmehooldust reguleerivate õigusaktide ajakohastamine.

Tegevused:

- Jäätmealaste artiklite avaldamine vallalehes.
- Jäätmealaste juhendmaterjalide väljaandmine ja levitamine.
- Projektide läbiviimine kooliõpilastele.
- Korraldatud jäätmeveo hankedokumentide koostamine.
- Korraldatud olmejäätmeveo jäätmevedaja valimine läbi teenuste kontsessiooni.
- Jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja ajakohastamine.

7.2 Jäätmete sorteerimise, liigiti kogumise ja taaskasutamise suurendamine

- Liigiti kogutud jäätmete kogumisvõrgustiku täiendamine.
- Kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete ja elektroonikajäätmete kogumise edendamine.
- Suurjäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise propageerimine.
- Biolagunevate jäätmete taaskasutamise arendamine.

Tegevused:

- Ohtlike jäätmete ja elektroonikaromude kogumisringide korraldamine mittelinnalistes asulates.
- Ohtlike jäätmete käitlemine ohtlike jäätmete kogumispunktis.
- Jäätmejaamade kasutamise propageerimine ja nende haldamine.
- Biolagunevate jäätmete kompostimise propageerimine.
- Metsa ja matkaradade puhastamine prahist.

7.3 Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutamine

- Propageerida korduvkasutatavate ja vähem ohtlikke aineid sisaldavate materjalide kasutamist ehitustegevuses.
- Propageerida maastikupilti kahjustava ja kasutusest väljalangenud või lagunenu

põllumajandus-, tööstus- või militaarehitise lammutamist ja sellest tekkinud jäätmete käitlemist, sealhulgas taaskasutuse ja ringlussevõtu soodustamist ja maa-ala koristamist.

- Puidujäätmete taaskasutamise edendamine soojusenergia tootmiseks.
- Tavajäätmetest ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemisel jäätmete taaskasutamise eelistamine jäätmete kõrvaldamisele.

Tegevused:

- Maastikupilti kahjustavate ehitiste lammutamine.
- Ehitusjäätmete käitluse kontrollimine.

7.4 Järelevalvesüsteemi tõhustamine

- Korraldatud jäätmeveoga mitteliitunud ning vastavat kohustust mitteomavate jäätmevaldajate järelevalve tõhusamaks muutmine.
- Järelevalvet aitab efektiivsemaks muuta ka koostöö keskkonnainspektsiooni ja naaberomavalitsustega, vahetades infot rikkumiste kohta. Segoolmejäätmete kogumise üle järelevalve tõhustamiseks tuleb järelevalvesse kaasata jäätmevedajaid, kes teavitavad võimalikest rikkumistest.
- Jäätmevaldajate register toimib ühistel alustel.

Tegevused:

- Järelevalvealane koostöö keskkonnainspektsiooni ja naaberomavalitsustega.
- Kesk–Eesti Jäätmehoolduskeskuse jäätmevaldajate registriga liitumine.
- Jäätmeveo järelevalve jäätmetekkekohtadel toimiva jäätmevaldajate registri alusel.
- Järelevalve reoveesette kasutamise üle.

8 EESMÄRKIDE REALISEERIMINE

8.1 Jäätmehoolduseeskiri

Tähtvere vallas toimub jäätmehooldus vastavalt Tähtvere Vallavolikogu kehtestatud jäätmehoolduseeskirjale. Jäätmehoolduseeskirjas tuleb lisaks jäätmeseaduse § 71 toodule, täpsustada:

- 1) korraldatud olmejäätmeveo veopiirkonda;
- 2) jäätmevaldaja teatud tähtajaks korraldatud jäätmeveoga liitumisest erandkorras vabastamise tingimused ja kord;
- 3) jäätmekäitlusettevõttega lepingu sõlmimise kohustuslikkus;
- 4) taaskasutatavate jäätmete kogumiskohad;
- 5) pakendijäätmete kogumiskonteinerite täpsed asukohad ja pakendijäätmete liigid;
- 6) ettevõtete jäätmehooldusega seotud kohustused.

8.2 Tähtvere valla ülesanded

Tähtvere Vallavalitsuse otsesed ülesanded piirkonna jäätmehoolduse arendamisel ning käesolevas jäätmekavas püstitatud eesmärkide saavutamisel on järgmised:

- osaleb aktiivselt MTÜ Kesk–Eesti Jäätmehoolduskeskus töös;
- rahastab MTÜ Kesk–Eesti Jäätmehoolduskeskus jäätmehooldusalast tegevust vastavalt käesoleva jäätmekava tegevuskavale ning MTÜ Kesk–Eesti Jäätmehoolduskeskus eelarvele;
- osaleb oma rahalise osalusega MTÜ Kesk–Eesti Jäätmehoolduskeskus taotletavates jäätmehooldusalastes projektides vastavalt käesoleva jäätmekava tegevuskavale;
- määratleb ning korraldab vajalikud planeeringulised protseduurid jäätmekäitluskohtade (sh avaliku pakendikonteinerite kogumissüsteemi) rajamisel;
- kõrvaldab ebaseaduslikult keskkonda viidud jäätmed ja likvideerib nendest põhjustatud keskkonnareostuse;
- kontrollib jäätmeoaga määratud jäätmekäitlustingimuste täitmist, võtab vastutusele rikkujad;
- kehtestab korraldatud olmejäätmeveoga hõlmatud jäätmete veopiirkonna, jäätmeliigid, vedamise sageduse ja aja ning jäätmeveo korra;
- vabastab teeninduspiirkonnas korraldatud olmejäätmeveoga ühinemise kohustusest olmejäätmete valdaja põhjendatud alustel;
- määrab jäätmete kogumiskohad, kuhu tuleb korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmed nende edasise veo eesmärgil toimetada;
- kindlustab korraldatud olmejäätmeveo tingimustes jäätmete kogumiseks ja veoks ettenähtud transpordivahendite ligipääsu kõikidele jäätmevaldajatele. See puudutab eelkõige talvetingimustes korrapärast lumetõrjet, ajutisi läbisõidupiranguid märgadel perioodidel ning üldist teedevõrgu seisukorda.

8.3 MTÜ Kesk–Eesti Jäätmehoolduskeskus ülesanded

Jäätmehoolduse korraldamine regionaalsel tasandil korraldatakse koostöös MTÜ Kesk–Eesti Jäätmehoolduskeskus liikmetest kohalike omavalitsustega. Selleks delegerib Tähtvere Vallavalitsus MTÜ-le Kesk–Eesti Jäätmehoolduskeskus järgmised jäätmeseadusest tulenevad Tähtvere valla jäätmehooldusealased ülesanded:

- omavalitsuse territooriumil optimaalse ja põhjendatud jäätmekäitlushinna kujundamine;
- olmejäätmete ja taaskasutatavate jäätmete käitlemiseks kontsessiooni korraldamine;
- teeninduspiirkonnas olmejäätmete ja vajadusel muude jäätmete kogumise korraldamine;
- jäätmealaste andmebaaside ning registrite haldamine;
- korraldatud olmejäätmeveoga hõlmatud jäätmete veopiirkondade, jäätmeliikide, vedamise sageduse ja aja ning jäätmeveo tingimuste ja korralduse väljatöötamine;
- kodumajapidamistes tekkivate ohtlike ja elektroonikaromude kogumine kogumisringide ja kogumispunktide raames.

Lisaks omavalitsuse delegeeritud jäätmeseadusest tulenevatele omavalitsuse jäätmehooldusalastele ülesannetele, on KEJHK ülesandeks oma liikmetest omavalitsuste jäätmehooldusalaste eesmärkide saavutamiseks teostada järgmisi tegevusi:

- koostab jäätmehoolduse arendamiseks ja investeringuteks projekte ja rahataotlusi;
- töötab välja ja viib ellu jäätmete vähendamise ning taaskasutamise programme;
- korraldab jäätmejaamade, sorteerimis- ja ohtlike jäätmete kogumispunktide rajamist, arendamist ja haldamist;
- korraldab jäätmekäitlusalast arendus- ja selgitustööd ning teeb keskkonnateadlikkuse tõstmise alast propagandat;
- edendab ja propageerib jäätmete sorteerimist, liigiti kogumist ja taaskasutamist;
- annab välja jäätmehooldusalaseid trükiseid;
- korraldab omavalitsuste jäätmekavade ja jäätmehoolduseeskirjade koostamist ja aktualiseerimist.

LISA 1. Tegevuskava eesmärkide realiseerimiseks

Nr	Tegevuse projekti nimi	Teostamise aeg	Teostaja, rahastaja	Kommentaar
1	ELANIKKONNA KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE			
1.2	Infovoldikute koostamine ja levitamine ning jäätmehooldusalaste artiklite avaldamine	2014–2019	KOV, KEJHK, KIK	Teostab ja rahastab KEJHK oma eelarvest. KOV roll on olla partneriks KEJHK-le tegevuste organiseerimisel ja elanikkonnale materjalide levitamisel.
2	OHTLIKE JÄÄTMETE KOGUMINE			
2.1	Ohtlike jäätmete vastuvõtmine kogumispunktis	2014–2019	KOV, punkti haldaja	Kulutused on jäätmekäitlusele ja kogumiskonteinerite rendile.
2.2	Ohtlike jäätmete ja elektroonikaromude kogumisringide korraldamine	Iga kevad	KOV, KEJHK	Projekti rahastamisel kaetakse kulutused läbi SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.
3	MUUDE TAASKASUTATAVATE JÄÄTMETE KOGUMINE			
3.1	Pakendite kogumissüsteemi optimeerimine	Jooksvalt	KOV, ETO, EPR, TVO	Teostavad ja rahastavad tootjavastutusorganisatsioonid oma eelarvetest. KOV roll on olla partneriks tegevuste organiseerimisel ja võrgustiku optimaalsel planeerimisel.
3.3	Elanikkonna teavitamine biolagunevate jäätmete kompostimisvõimalustest eramutes	Jooksvalt	KOV, KEJHK	Kulutused kannavad jäätmevaldajad.
3.4	Avalikel haljasaladel tekkivate biolagunevate jäätmete kompostimisele suunamine	Jooksvalt	KOV	
3.5	Biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete kogumissüsteemist teavitamine ja süsteemi juurutamine	Jooksvalt	KOV, KEJHK	

3.6	<i>Elanikkonna teavitamine ehitusjätmete käitlusnõuetest ja sorteerimisvõimalustest</i>	Jooksvalt	KOV, KEJHK	
3.7	<i>Elanikkonna teavitamine suurjätmete üleandmisvõimalustest</i>	Jooksvalt	KOV, KEJHK	
3.8	<i>Tartu linna jäätmejaamade haldamise kaasrahastamine</i>	Jooksvalt	KOV	
4	KORRALDATUD OLMEJÄÄTMEVEDU			
4.1	<i>Segaolmejätmete kogumiseks ja veoks korraldatud olmejätmete kontsessiooni teostamine või olemasoleva ainuõiguse pikendamine</i>	2014	KEJHK, KOV	<i>Teostab ja rahastab KEJHK oma eelarvest. KOV roll on olla partneriks KEJHK-le tegevuste organiseerimisel</i>
5	JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDUS JA JÄRELEVALVE			
5.1	<i>Tähtvere valla jäätmevaldajate registri pidev täiendamine</i>	2014–2019	KEJHK, KOV	
5.2	<i>Uue jäätmehoolduseeskirja koostamine ja vastuvõtmine</i>	2015–2016	KEJHK, KOV	
5.3	<i>Jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja täiendamine</i>	Iga aasta	KOV, KEJHK	
5.4	<i>Eraisikute ja ettevõtete jäätmekäitluse korraldamine, vajadusel rikkujate karistamine</i>	Jooksvalt	KOV	